

Budapestre vonatkozó újságcikk

Szerző: *Sebestyén Ede*

Cím: *Haydn hangversenye Budán*

Forrás: _____

Osztályozás

78(064.5)

Hely

Haydn

Idő

1822

Személy

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Haydn hangversenye Budán

Hatvanhat esztendő volt Haydn, amikor egyik főművét: a *Teremtés* oratóriumát befejezte, 50 esztendő szakadatlan munka után is fiatalos erőben. A hatalmas ének- és zenekari mű szövegét *Lindley* angol író írta s egy bécsi zenekarát dolgozta át és fordította németre Haydn részére. A nagy érdeklődéssel várt újlonságot a befejezés esztendőjében, 1798-ban, április végén mutatták be először *Schwarzenberg* József herceg palotájában, nyilvános hangversenyen pedig 1799 márciusában, mind a két alkalommal igen nagy sikerrel.

Az agg zeneszerző új művének diadala azt a gondolatot sugalta *József* nádor ifjú feleségének, *Pavlovna Alexandra* orosz nagyhercegnőnek, hogy *meghívja Budára Haydnt* és ott elvezényelteti vele a *Teremtést*. Az előadás napján! 1800 március 8-ikát tűzte ki a nádor születése napjának előestéjét.

Ez az elhatározás még Bécsben született meg, a nádor feleségének Magyarországra való bevonulása előtt. A fenséges pár esküvőjét 1799-ben, október 30-án tartották, de különböző okokból csak január második felében gondolhattak arra, hogy Bécsből elinduljanak az ifjú hercegnő új hazája felé.

Bécsből Pestre — négy nap

Január 20-án végre fölkerekedtek és elbúcsúztak az udvartól és a főváros közönségétől. De nem jutottak messzire. Hogy miért, arról így számolt be a bécsi *Magyar Hírmondó* 1800. évi február 24-iki száma:

„A' lágyulni kezdett idő igen elrontotta az utakat, a' mellyeket méjjen fedett volt a' hó mindenfelé. Ez az oka annak, hogy Nádor-

ispányunk O kir. Hertzegsége kedves feleségével 's a' kíséző méltóságokkal vissza tért elkezdett Budai utjából, nem mehetvén tovább másfél Póstánál. Mihelyst az utak javulni fognak, azonnal le indul innen O kir. Hertzegsége.”

Nem sokkal később, január 29-én végre azzal a biztossággal kelhetett útra a fenséges házaspár, hogy most már akadálytalanul eljuthat Budára. Délben gördültek ki a díszhintók és batárok a Burg udvaráról és a meglehetősen hosszú kocsisor estére már Moson megye határába ért. Itt Moson- és Pozsony megyék nevében *Szapáry* József gróf nagybirtokos fogadta a nádort és feleségét s az ő kastélyában töltötték útjuk első éjszakáját.

Másnap jókor reggel ismét útnak indultak. Az útirány ezúttal Győr volt. Estére azonban csak Acsa községig jutottak el, ahol *Esterházy* Károly gróf fogadta és látta őket vendégül. Sikerült bált is rendezett tiszteletükre s a nagyhercegnő nagyon hamar beleélt magát a vidám magyar hangulatba.

Január utolsó napja Esztergom városában alkonyodott le rájuk. Itt a fiatalabb *Sándor* gróf vendégei voltak, aki szintén rögtönzött a tiszteletükre jó magyaros mulatságot. Éjfélig maradt együtt a társaság, amikor a nádor és felesége visszavonult.

Február 1-én, utazásuk negyedik napján délben, végre megérkeztek Budára. Itt nagy hivatalos fogadtatás várt rájuk, díszkapukkal, katonai szemlével, nagy felvonulással, harangzúgással és mozsárdurrogással. Este kivilágították a három várost: Budát, Óbudát és Pestet.

Pest-Buda örömmünnepe

Buda és Pest népe örömmámorban várta a legkedveltebb Habsburg-sarjalt és orosz hívesét. Másnap megkezdődtek a hivatalos fogadások, tisztelgések és ünnepek. Pavlovna Alexandra meghatottan fogadta a szeretet és hódolat sok szép megnyilvánulását s különösen a magyar-, német-, francia- orosz- és latinnyelvű hódoló költemények közös albumától volt nagyon elragadtatva.

A magyar költeményt *Virág* Benedek, az ünnepelt pap-költő írta. Ennek már a címlapja is nagyon érdekes volt és nagyon érdekes még most is, mint nyelvművek. A címlap szövege ez volt:

Öröm-Énekek

melyekkel Királyi *Hertzeg József*, Magyar Ország Nádor-Ispánnya 's *Alexandra orosz császári kisasszony*

„Ö Hertzegségének Jegyese” a' magyar szívtől megtiszteltetnek.

Budán

a' Királyi Universitásnak betűivel 1800.

A nyolczszakasos költemény szebb strófákkal esz:

Jer hamar! rég kitérült karokkal

Vár Hazánk, József! Keblébe vissza:

Jer, szerentsének fija! ritka kintű

[Hertzegi Jázón!

És Te! Felséges Szeretet leánya!

Akinek Szívét örömünk ajánlja,

Légy Alexandránk 's olajjával ékes

[Béke-Galambunk!

Vidd el, óh jó Hir! nemes *Jugriába*
Hogy szelid mellyü szüleménye, bátor
Messze ment, még sints idegen
[Világban, Barbarusok közt!

Egy nagy, érzékeny haza szép ölébe
Vette, a' melly kész, ha veszélye támad,
Életét, minden Javait vitézül Nékie
[szánni!

Az üdvözlő küldöttségek fogadása heletig eltartott, de a nádorné közben szorgalmasan dolgozott a *Teremtés* előadásának előkészítésén. Amikor Haydn közölte vele, hány emberre lesz szüksége a zenekarban és mennyi kell az énekarban, kiderült, hogy a pesti színházak valamennyi muzsikusa és énekeske kevés. A nádorné ekkor műkedvelőket toborzott, ami nem is volt nagyon nehéz, mert Pesten és Budán meglehetősen sok használható dilettáns muzsikust és énekest találhatott.

Az ünnepi hangverseny

Február 10-én értesítette a nagyhercegnő a zeneszerzőt, hogy a korrepetítorok befejezték a betanítást, most már jöhet a mester is.

Haydn hamarosan útnak is indult. A bécsi *Magyar Hírmondó* február 17-iki száma a következő tudósítást közölte:

„Tegnap indult le innen Budára ama' nagy nevü Haydn Muzsikus-Doktor és Direktor, hogy a' Nádorispánnyné ő csász. Hertzegsége parantsolatjára el énekeltesse 's el muzsikáltassa a' „*Teremtés*” név alatt eszméretes remek muzsikáját, Nádor ispányunk' születése' napján, melly Mártziusnak 9-ikén leszsz. Ezen remek Muzsikája Haydn Urnak ki jött már szép nyomtatásban...”

A hangversenyről, amelyet Haydn vezényelt, természetesen nem írtak kritikát a lapok, hiszen akkor ez még nem volt szokás. Annál részletesebben számoltak be a ragyogó est külsőségeiről. A *Magyar Hirmondó* március 18-iki számában ezt írta:

„Budán mártzius 8-iki estvéljét, mely t. i. a' Főhertzeg Nádor Ispány' születése napját megelőző estve vala, jelesen meg-inneptette a Császári Hertzegasszony: bé vezetvén kedves Férjét a' lakó Palotájok szálájába, mellybe már a' Budai és Pesti Nemesség nagy számmal fel volt gyülekezve 's a' mellynek több kellemetes kivilágosítása közt két oldalról hosszas kerekdedségű formában illy rövid, de kettős értelem nyilatkoztatására is alkalmas Felirást lüntettek ragyogó betük a' fényes gyülekezet szeméibe:

Tökéletes Harmonia.“

A tudósítás beszámol ezután magáról az előadásról is.

„A' Fenséges Pár között uralkodó szép Egyességnek még hathatósabb megtisztelésére el éneklődött 's muzsikálódott annak-után a' felséges és a' hangokat olly gyönyörködtető módra egyezettető *Teremtés* nevezetű szerzeménye Haydnnek, kit a' mint irtuk, különösen e' végre hívott le a' Császári Hertzeg-Asszony. Az éneklésnek 's muzsikának *tsupa kedvtelésből való gyakorlói* is számosan voltak a' rendes muzsikuson kívül eszközök Haydn Ur igyekezetének a' tellyes megelégedésig való végrehajtásában.“

Haydnt egész este nagy hódolattal ünnepezték s még egy hetet Budán kellett töltenie, hogy valamennyi meghívásnak eleget tessen.

A *Teremtés* budai előadása nagyjelentőségű zenei esemény volt, amelyről a külföldi sajtó is tudomást vett. Csak ebből tudta meg a világ, hogy Budán és Pesten milyen élénk zenei élet van. Haydn budai szereplése maradandó jelentőségű eseménye volt nemcsak Budának és a zeneszerzőnek, hanem a zene-történetnek is. Haydn életrajzírói még ma is emlegetik, közel másfél évszázad múltán.

Sebestyén Ede